

THỰC TRẠNG DU LỊCH VÀ ỨNG DỤNG GIS (GEOGRAPHIC INFORMATION SYSTEM) XÂY DỰNG BẢN ĐỒ DU LỊCH HUYỆN MÙ CANG CHẢI, TỈNH YÊN BÁI

Nguyễn Khắc Thái Sơn*, Lương Tuấn Anh
Trường Đại học Nông Lâm – ĐH Thái Nguyên

TÓM TẮT

Huyện Mù Cang Chải, tỉnh Yên Bái có rất nhiều tài nguyên du lịch mang tính thiên nhiên và mang đậm bản sắc dân tộc độc đáo như: ruộng bậc thang mùa đổ nước, mùa lúa chín, mùa hoa cải, mùa hoa tam giác mạch; thác nước, hang động, bãi đá cổ; lễ hội khèn, ném pao, chọi dê, thi giã bánh dày; củ đắng sâm, quả sơn tra, món ăn pa pỉnh tộp.... Kết quả nghiên cứu cho thấy du lịch tại huyện Mù Cang Chải đang phát triển rất nhanh. Năm 2016 lượng du khách trong nước đạt 17.794 người, tăng 3,99 lần so với năm 2011 (4.500 người); lượng du khách nước ngoài là 2.086 người, tăng 1,93 lần so với năm 2013 (1.082 người). Kết quả nghiên cứu cũng xây dựng được bản đồ du lịch dạng số của huyện Mù Cang Chải thông qua việc ứng dụng công nghệ GIS để quản lý, quảng bá, tìm kiếm thông tin phục vụ phát triển du lịch huyện Mù Cang Chải.

Từ khóa: Bản đồ, du lịch, GIS, Mù Cang Chải, Yên Bái.

MỞ ĐẦU

Việt Nam là nước có tiềm năng du lịch rất lớn; đặc biệt là du lịch sinh thái, khám phá tài nguyên thiên nhiên và tri thức bản địa. Ngành du lịch Việt Nam đang phát triển rất nhanh, năm 2017, trang thông tin chuyên ngành du lịch về ASEAN (TTR Weekly) đưa tin, ngành du lịch Việt Nam dự kiến sẽ đạt doanh thu hàng năm lên đến 35 tỷ USD vào năm 2020; tốc độ tăng trưởng ngành du lịch Việt Nam nhanh nhất ASEAN [1]. Để phát huy tiềm năng này, ngày 16 tháng 01 năm 2017, Bộ Chính trị đã ban hành Nghị quyết số 08-NQ/TW về phát triển du lịch, phấn đấu đến năm 2020, du lịch cơ bản trở thành ngành kinh tế mũi nhọn [2]. Huyện Mù Cang Chải là địa điểm du lịch được du khách trong và ngoài nước biết đến với những nét đẹp văn hóa bản địa, phong cảnh ruộng bậc thang hùng vĩ đã được công nhận di tích danh thắng quốc gia. Năm 2015, những thửa ruộng bậc thang ở huyện Mù Cang Chải, tỉnh Yên Bái được trang Whenonearth (Mỹ) ca ngợi mang vẻ đẹp ngoạn mục, tinh tế nhất thế giới; bản sắc văn hóa nơi đây cũng là nét quyến rũ, thu hút du khách đến với Mù Cang Chải [3]. Năm 2017, ruộng bậc thang huyện Mù Cang Chải được trang CN Traveler xếp thứ 5 trong 50 điểm thăm quan du lịch đẹp nhất trên thế giới

và là điểm đến hấp dẫn nhất tại Việt Nam, nơi có những thửa ruộng bậc thang độc đáo và khung cảnh thiên nhiên tuyệt đẹp của miền đồi núi [4]. Có thể ứng dụng hệ thống thông tin địa lý (GIS) vào du lịch để quảng bá và nâng cao chất lượng dịch vụ. Nguyễn Hữu Duy Viễn (2011) đã nghiên cứu ứng dụng GIS trong quản lý lãnh thổ du lịch vườn quốc gia BIDOU-PHỒI BÀ [5]. Tuy nhiên, đến nay du lịch ở Mù Cang Chải mang tính tự phát, quản lý mang tính thủ công, chưa ứng dụng công nghệ thông tin; tất cả các kết quả nghiên cứu mà nhóm tác giả tìm hiểu thì tại huyện Mù Cang Chải chưa có một ứng dụng GIS nào để dịch vụ và quảng bá du lịch. Chính vì vậy, để góp phần phát triển du lịch tại huyện Mù Cang Chải, nghiên cứu *Thực trạng du lịch và ứng dụng GIS (Geographic information system) vào xây dựng bản đồ du lịch huyện Mù Cang Chải, tỉnh Yên Bái* được tiến hành nhằm đánh giá được thực trạng nguồn tài nguyên và phát triển du lịch, góp phần nâng cao chất lượng dịch vụ và quảng bá du lịch của huyện Mù Cang Chải, tỉnh Yên Bái.

NỘI DUNG, PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Nội dung nghiên cứu

Nghiên cứu được tiến hành với 03 nội dung tại huyện Mù Cang Chải, tỉnh Yên Bái như sau: (1)- Thực trạng tài nguyên du lịch; (2)-

* Tel: 0988717622; Email: nkthaison@yahoo.com

Thực trạng phát triển du lịch; (3)- Ứng dụng GIS xây dựng bản đồ du lịch.

Thời gian, phạm vi, địa điểm nghiên cứu

Thời gian: Nghiên cứu được tiến hành từ tháng 01 đến tháng 12 năm 2016.

Phạm vi: Nghiên cứu tiến hành với các tài nguyên du lịch và các hoạt động du lịch từ năm 2011 đến năm 2016 trong phạm vi huyện Mù Cang Chải, tỉnh Yên Bái.

Địa điểm: Nghiên cứu được tiến hành tại huyện Mù Cang Chải, tỉnh Yên Bái.

Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp thu thập thông tin: Thông tin thứ cấp được thu thập tại Phòng Tài nguyên và Môi trường, Phòng Văn hóa - Thông tin - Du lịch huyện Mù Cang Chải. Thông tin sơ cấp được thu thập bằng phương pháp quan sát trực tiếp, chụp ảnh, ghi chép.

Phương pháp xây dựng bản đồ du lịch: Ứng dụng phần mềm GIS để xử lý, biên tập, thành lập bản đồ du lịch huyện Mù Cang Chải.

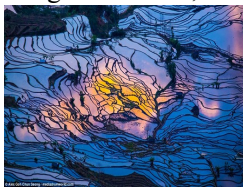
KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN

Thực trạng tài nguyên du lịch huyện Mù Cang Chải, tỉnh Yên Bái

Thực trạng các địa điểm du lịch tại huyện Mù Cang Chải, tỉnh Yên Bái: Có thể nói, ở huyện Mù Cang Chải có rất nhiều và hội tụ được các nét đẹp đặc trưng của ruộng bậc thang. Với mỗi mùa khác nhau, quan sát ruộng bậc thang sẽ thấy được những nét đẹp riêng. Mùa Xuân, những thửa ruộng bậc thang

với màu xanh non mơn mơn của cỏ, cây; trông tràn trề sức sống. Mùa Hè, những thửa ruộng bậc thang mùa nước đổ ở các thung lũng núi, trông như những dải lụa sáng trắng óng ánh. Đặc biệt, cuối mùa Thu, những thửa ruộng bậc thang mùa lúa chín, trông như những dải lụa vàng mềm mại, cảm nhận được sự no đủ, ấm áp; hoặc những cánh đồng hoa cải vàng tươi, hoa tam giác mạch phớt hồng vào mùa Đông tạo nên nét đẹp thiên nhiên rất riêng của vùng Mù Cang Chải, hấp dẫn du khách từ miền xuôi và đô thị đến đây. Cuối mùa Đông, những thửa ruộng bậc thang được mây mù che phủ mờ mờ, ảo ảo, trông như đường lên trời. Sẽ thật là tuyệt vời khi chúng ta được bay là là trên bầu trời để ngắm nhìn vẻ đẹp của sản phẩm do đồng bào huyện Mù Cang Chải tạo ra trên những cánh ruộng bậc thang rất đa dạng như: bay trên cánh đồng ruộng bậc thang lúa chín vàng hoặc mùa đổ nước; bay trên cánh đồng hoa cải tươi vàng hoặc hoa tam giác mạch phớt hồng.

Được “sự ưu ái” của thiên nhiên, huyện Mù Cang Chải còn có những địa điểm tuyệt đẹp khác như: thác suối Mơ (xã Bò Đề), hang động (xã Nậm Khắt). Đây là những danh thắng tuyệt đẹp, không thua kém so với các nơi khác. Đặc biệt, ở huyện Mù Cang Chải còn có bãi đá cổ huyền bí (xã Lao Chải), chưa có lời giải thích nào mang tính thuyết phục cao. Phải chăng đây là sản phẩm của con người thời xưa mô phỏng cảnh đẹp của ruộng bậc thang lên một tảng đá lớn?

Hình 1. Mùa đổ nước (xã Cao Pha)

Hình 2. Bay trên mùa vàng (xã Cao Pha)

Hình 3. Mùa lúa chín (xã La Pán Tẩn)

Hình 4. Mùa hoa cải (xã Chế Cu Nha)

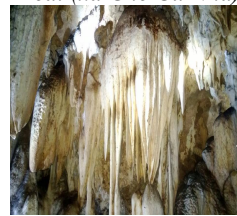
Hình 5. Mùa hoa tam giác mạch (xã La Pán Tẩn)

Hình 6. Thác suối Mơ (xã Mỗ Đề)

Hình 7. Bãi đá cổ (xã Lao Chải)

Hình 8. Hang động tự nhiên (xã Nậm Khắt)

Thực trạng các lễ hội và đặc sản ẩm thực tại huyện Mù Cang Chải, tỉnh Yên Bái

Với đặc điểm trên 90 % dân số là người H'mông, trong quá trình sản xuất và lao động người dân nơi đây đã tạo dựng nên được những nét đẹp văn hóa của mình qua các lễ hội như: múa khèn, ném pao, thi giã bánh dầy, chọi dê... Ngoài ra, đến Mù Cang Chải du khách còn được thưởng thức những nông sản đặc trưng như: quả sơn tra, củ đắng sâm rừng, lợn đen, gà đen...; các món ẩm thực đặc sắc, đậm đà chất dân tộc, như món pa pỉnh tộp, xôi ngũ sắc... của người Thái.

Hình 9. Hội múa khèn của người H'mông

Hình 10. Hội ném pao Tết của người H'mông

Hình 11. Hội thi giã bánh dầy của người H'mông

Hình 12. Hội chọi dê Tết của người H'mông

Hình 13. Củ Đắng sâm rừng

Hình 14. Quả Sơn Tra (táo mèo)

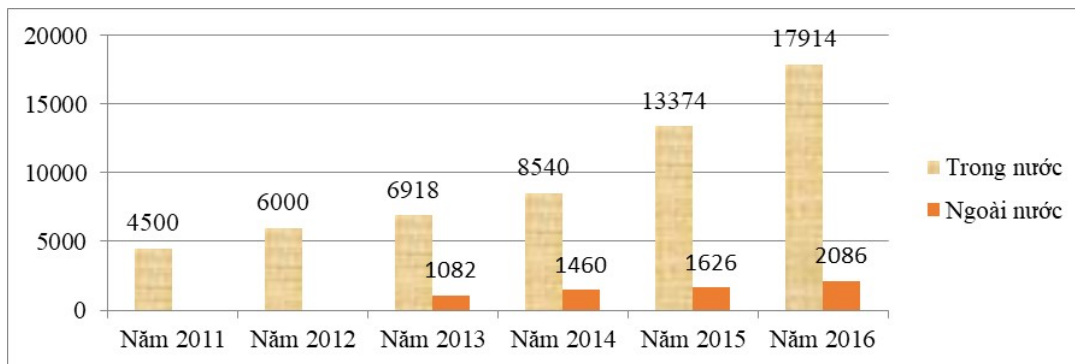
Hình 15. Món ăn dân tộc Thái

Hình 16. Món Pa pỉnh tộp

Thực trạng phát triển du lịch tại huyện Mù Cang Chải, tỉnh Yên Bái

Có thể nói, số lượng du khách là thước đo của phát triển du lịch. Ở đây có nhiều du khách đến và lượng du khách tăng nhanh qua các năm thì ở đó tài nguyên du lịch hấp dẫn du khách và làm dịch vụ du lịch tốt.

Hình 17. Lượng du khách đến huyện Mù Cang Chải từ năm 2011 đến 2016

(Nguồn: UBND huyện Mù Cang Chải)

Hình 17 cho thấy, trong giai đoạn 5 năm từ 2011 đến 2016, tổng lượng du khách đến Mù Cang Chải tăng dần khá đều; năm 2015 và năm 2016 có xu hướng tăng nhanh hơn. Năm 2011 chỉ có 4.500 du khách, đến năm 2016 đã tăng thêm 15.500 người, đạt 20.000 du khách

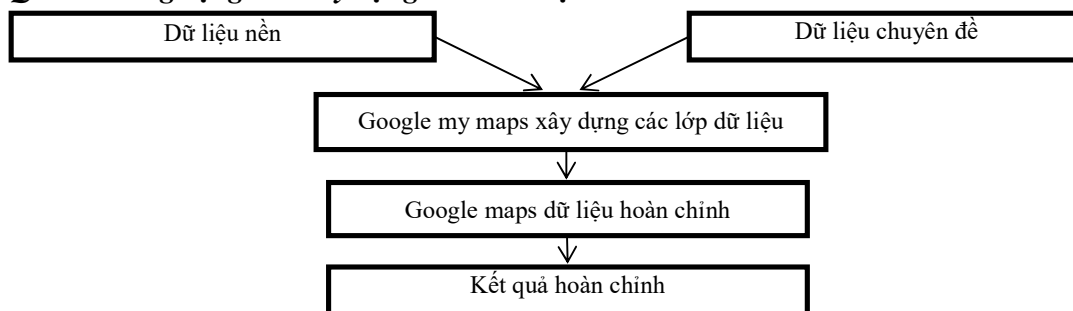
trong năm 2016; tăng 4,44 lần sau 5 năm (tương ứng với tăng trung bình 68,89 %/năm). Trong đó, lượng du khách nước ngoài năm 2011 và 2012 chỉ lác đác, huyện chưa thống kê riêng. Từ năm 2013 đến nay, lượng du khách nước ngoài đến Mù Cang

Chải tăng nhanh. Năm 2013 có 1.082 du khách, đến năm 2016 là 2.086 người; tăng 1,93 lần sau 3 năm (tương ứng với tăng 30,93%/năm). Điều này phù hợp với nhận xét của www.bbc.com/vietnamese/vietnam-40471966. “*Lượng du khách nước ngoài đến Việt Nam trong 6 tháng đầu năm 2017 tăng hơn 30 %, đa số từ châu Á; riêng khách Trung Quốc ‘tăng gấp đôi’*” [4]. Tính riêng

lượng du khách trong nước thì mức độ tăng còn nhiều hơn, năm 2011 là 4.500 người, đến năm 2016 đã lên đến 17.974 người; tăng 3,99 lần sau 5 năm (tương ứng với tăng 59,88%/năm). Điều này chứng tỏ lượng du khách trong nước đến thăm Mù Cang Chải tăng vượt trội qua các năm, hơn cả du khách nước ngoài, rất cần quan tâm quảng bá, nâng cao chất lượng dịch vụ du lịch ở đây.

Ứng dụng GIS xây dựng bản đồ du lịch huyện Mù Cang Chải, tỉnh Yên Bái

Quy trình ứng dụng GIS xây dựng bản đồ du lịch:

Hình 18. Quy trình ứng dụng GIS xây dựng bản đồ du lịch

Nguồn dữ liệu đầu vào cần thiết, gồm: (-) Dữ liệu không gian: Bản đồ nền huyện Mù Cang Chải trên Google map. (-) Dữ liệu thuộc tính: Dữ liệu thuộc tính bao gồm dữ liệu về các điểm du lịch theo tọa độ, được lấy dựa trên các loại bản đồ có sẵn; thông tin về các nhà hàng, khách sạn; thông tin về các đặc sản bản địa được tác giả điều tra trực tiếp tại huyện Mù Cang Chải. Bảng 1 là ví dụ về cấu trúc bảng thuộc tính “nhà nghỉ, khách sạn”. Cấu trúc lớp dữ liệu GIS được thiết kế phù hợp cho người sử dụng tìm kiếm thông tin, giúp người quản lý dễ dàng trong việc tính toán và thêm thông tin khi cần thiết.

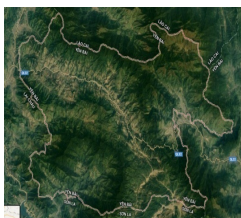
Bảng 1. Bảng cấu trúc dữ liệu lớp “nhà nghỉ, khách sạn”

TT	Tên nhà nghỉ, khách sạn	Địa chỉ	Điện thoại	Sức chứa	Giá phòng 1 giường/ngày	Giá phòng 2 giường/ngày	Giới thiệu
1	Nhà nghỉ...	Tổ 3, Thị trấn MCC	...	...phòng	...VNĐ	...VNĐ	...
2	Khách sạn...	Tổ 6, Thị trấn MCC	...	...phòng	...VNĐ	...VNĐ	...
...	...	...	...	...	...	...	...

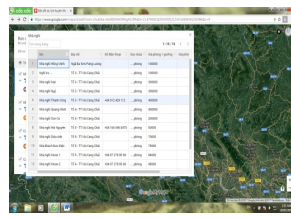
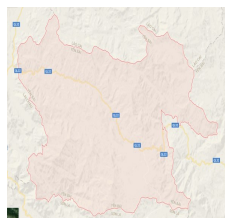
Xây dựng cơ sở dữ liệu thuộc tính cho bản đồ du lịch: Sử dụng bản đồ nền có sẵn trên Google map để đưa các thông tin thuộc tính theo các bước sau: (-) Bước 1: Truy cập trang web <https://www.google.com/mymaps> và đăng nhập tài khoản Mail để thực hiện các thao tác với Google my maps; (-) Bước 2: Tạo bản đồ mới, tìm đến địa điểm cần xây dựng bản đồ; (-) Bước 3: Chọn loại bản đồ cơ sở, xây dựng các lớp đối tượng và cấu trúc dữ liệu của các lớp đối tượng; (-) Bước 4: Đối chiếu thông tin, địa điểm thu thập được ở ngoài thực địa với bản đồ trên Google my maps; (-) Bước 5: Xây dựng các địa điểm, nhập dữ liệu thuộc tính cho các điểm; (-) Bước 6: Hoàn thành dữ liệu, quản lý cập nhật dữ liệu thuộc tính.

Kết quả xây dựng bản đồ số du lịch: Sau khi thực hiện xây dựng dữ liệu không gian và dữ liệu thuộc tính cho các đối tượng. Với ứng dụng Google my maps, ta đã xây dựng xong bản đồ du lịch huyện Mù Cang Chải. Từ đó, có thể thực hiện các thao tác ứng trong quản lý và tìm kiếm thông tin (Hình 19 đến 21).

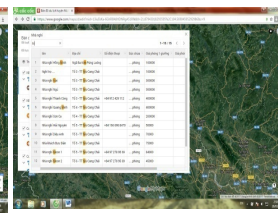
- *Ứng dụng bản đồ du lịch số huyện Mù Cang Chải trong công tác quản lý*: Người quản lý có thể dễ dàng kiểm tra, tìm kiếm, sửa đổi, cập nhật thông tin trong bản đồ mà không cần đầu tư nhiều cho trang thiết bị và cũng không cần có trình độ chuyên môn cao về công nghệ thông tin.

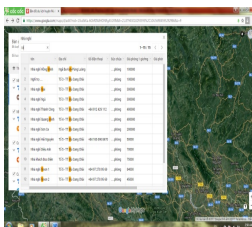
Hình 19. Huyện Mù Cang Chải trên Google maps

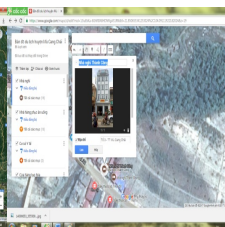
Hình 20. Kiểm tra dữ liệu maps

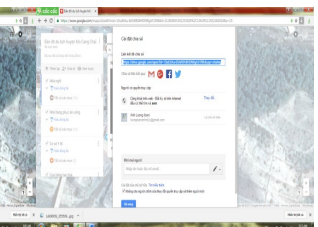
Hình 21. Tìm kiếm dữ liệu maps

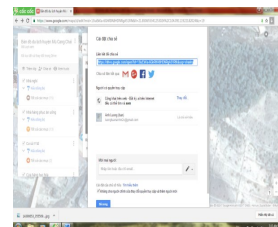
Hình 22. Sửa đổi dữ liệu

Hình 23. Cập nhật dữ liệu

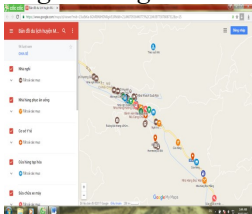
Hình 24. Chia sẻ bản đồ

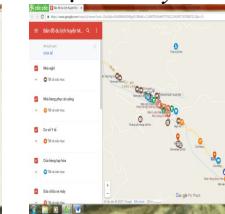
Hình 25. Nhúng bản đồ vào web

- *Ứng dụng bản đồ du lịch số huyện Mù Cang Chải trong công tác quảng bá du lịch và tìm kiếm thông tin của du khách*: Cùng với việc kiểm tra, tìm kiếm, sửa đổi, cập nhật thông tin, mọi người dễ dàng chia sẻ thông tin trên bản đồ phục vụ công tác quảng bá rộng rãi và độ an toàn của dữ liệu rất cao được sự đảm bảo của nhà cung cấp. Việc khai thác dữ liệu từ bản đồ du lịch khi được nhà cung cấp chia sẻ cũng rất đơn giản, người dùng chỉ cần sử dụng thiết bị máy tính, điện thoại thông minh... có kết nối internet là có thể khai thác dữ liệu từ bản đồ du lịch huyện Mù Cang Chải qua việc truy cập đường dẫn <https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=13iuEkKa-6GhRlfa8HDNRgA51Rfk&ll=21.809327961514633%2C104.13020565&z=12>

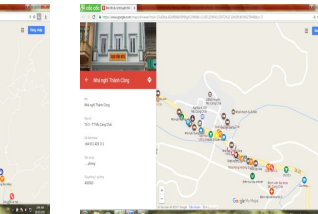
- *Người dùng khai thác dữ liệu từ máy tính làm theo hình 26 đến hình 29:*

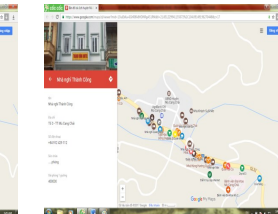
Hình 26. Bản đồ du lịch huyện Mù Cang Chải

Hình 27. Tìm kiếm địa điểm

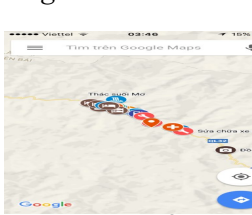

Hình 28. Thông tin địa điểm

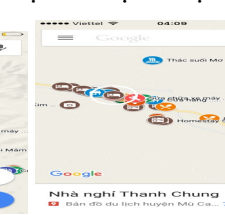

Hình 29. Chức năng chỉ đường

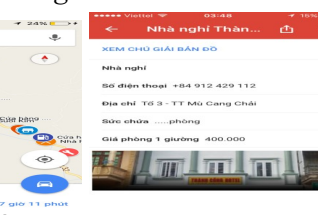
- *Người khai thác dữ liệu từ điện thoại thông minh làm theo hình 30 đến hình 33:*

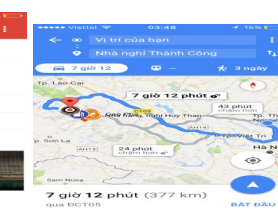
Hình 30. Bản đồ du lịch huyện Mù Cang Chải

Hình 31. Tìm kiếm địa điểm

Hình 32. Thông tin địa điểm

Hình 33. Chức năng chỉ đường

KẾT LUẬN

Tại huyện Mù Cang Chải có rất nhiều tài nguyên du lịch mang tính thiên nhiên và mang đậm bản sắc dân tộc độc đáo như: ruộng bậc thang mùa đổ nước, mùa lúa chín, mùa hoa cải...; thác nước, hang động, bãi đá cổ; lễ hội khèn, ném pao, chọi dê, thi giã bánh dày, đánh con quay; lợn đen, gà đen, củ đắng sâm, quả sơn tra, món ăn pa pỉnh tộp...

Thực trạng du lịch tại huyện Mù Cang Chải đang phát triển rất nhanh. Năm 2016 lượng du khách trong nước đạt 17.974 người, tăng 3,99 lần so với năm 2011 (4.500 người); lượng du khách nước ngoài là 2.086 người, tăng 1,93 lần so với năm 2013 (1.082 người).

Nghiên cứu đã xây dựng được bản đồ du lịch dạng số thông qua việc ứng dụng công nghệ GIS để phục vụ công tác quản lý và quảng bá phát triển du lịch của huyện Mù Cang Chải.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nghị quyết số 08-NQ/TW ngày 16 tháng 01 năm 2017 của Bộ Chính trị về phát triển du lịch trở thành ngành kinh tế mũi nhọn.
2. Nguyễn Hữu Duy Viễn (2013), *Ứng dụng GIS trong quản lý lãnh thổ du lịch vườn quốc gia BIDOUP – NÚI BÀ*, Kỷ yếu Hội thảo ứng dụng GIS toàn quốc năm 2011, Tr. 275-282.
3. www.vietnamtourism.com/index.php/news/items/14914 (tháng 8 năm 2015), *Báo Mỹ ca ngợi vẻ đẹp ruộng bậc thang ở Mù Cang Chải, Yên Bái*.
4. www.bbc.com/vietnamese/vietnam-40471966 (tháng 7 năm 2017), *Việt Nam: Du khách nước ngoài tăng mạnh*.
5. www.baomoi.com/mu-cang-chai-lot-top-5-nhung-diem-tham-quan-dep-nhat-the-gioi/c/21569270.epi (tháng 02 năm 2017), *Mù Cang Chải lọt top 5 những điểm tham quan đẹp nhất thế giới*.
6. www.baomoi.com/toc-do-tang-truong-nganh-du-lich-viet-nam-nhanh-nhat-asean/c/21558916.epi (tháng 2 năm 2017); *Tốc độ tăng trưởng ngành du lịch Việt Nam nhanh nhất ASEAN*.

SUMMARY

TOURISM DEVELOPMENT PRACTICES AND THE APPLICATION OF GEOGRAPHIC INFORMATION SYSTEM (GIS) MAKING TOURISM MAP IN MU CANG CHAI DISTRICT, YEN BAI PROVINCE

Nguyen Khac Thai Son*, Luong Tuan Anh
TNU - University of Agriculture and Forestry

Result of researching tourism development practices and the application of geographic information system in making tourism map in Mu Cang Chai district, Yen Bai province shows: (1)- Mu Cang Chai is an upland district of Yen Bai province, where has potential for tourism development with diverse range of local cultures and traditions such as terraced rice fields, rice harvesting season, waterfalls, natural caves, ancient stone areas, ethnic festivals, goat fighting, Gia Binh Giay competition, ginseng root and black pigs... (2)- The Mu Cang Chai tourism development has been rapidly expanding in recent years. Approximately 17,974 domestic tourists visited the district in 2016, an increase of 3.99 times against 2011 (4,500 tourists), while international visitors were 2,086, an increase of 1.93 times against 2013 (1,082 visitors). (3)- Applying GIS in producing digital tourism maps is essential for promoting and managing tourism activities in Mu Cang Chai district.

Keywords: GIS, Map, Mu Cang Chai, tourism, Yen Bai.

Ngày nhận bài: 21/5/2018; Ngày phản biện: 06/6/2018; Ngày duyệt đăng: 28/9/2018

* Tel: 0988717622; Email: nkthaison@yahoo.com